

Gümrük Birliği: Türkiye—Avrupa Topluluğu Gümrük Birliği

İçeriği Yazan: [Timur Veysel DOĞRUOK](#) [1] Zaman: Cts, 12/09/2009 - 06:00

Yazar: Timur Veysel Doğruok

‘Yeni Ekonomi’nin veya küreselleşmenin getirdiği dış açılma politikaları ve/veya “ithalat / ihracat”ın önemini “ekonomik entegrasyon” süreçleri çerçevesinde ele alırsak, “Gümrük Birliği” kavramını incelemek bir zorunluluk olarak algılanabilir.

“Uluslararası ekonomik entegrasyon” kavramında; çokça, iki veya çoklu taraf ülkelerin dış ticaret işlemlerinde bazı kotaların veya sınırlayıcı etkenlerin kaldırılması, bahsi geçen ülkelerin ticari, kültürel ve diğer yönlerden birbirine daha da yakınlaşmasını sağlayabilecektir. Gümrük Birliği de ekonomik entegrasyon süreçlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü Gümrük Birliği’nde de ticareti engelleyici veya zorlaştıran bazı etkenlerin, ticaretin kolaylaştırılmasına yönelik düzenlemeleri bulunmaktadır.

Daha önce de defalarca bahsettiğim gibi Avrupa Birliği ülkelerine nazaran Türkiye’nin uygun maliyetli üretim yapması ve lokasyon avantajı ile AB’ye ihracat potansiyelimiz oldukça kayda değer bir orandadır. Türkiye – AB Gümrük Birliği de oluşturulmuş birliklerden sadece biridir.

Gümrük Birliği Nedir?

Gümrük Birliği, en genel ifadeyle, taraflar arasındaki ticarete mevcut gümrük vergileri, eş etkili vergiler ve miktar kısıtlamalarıyla, her türlü eş etkili tedbirin kaldırıldığı ve ayrıca, birlik dışında kalan üçüncü ülkelere yönelik olarak da, ortak gümrük tarifesinin uygulandığı bir ekonomik entegrasyon çeşidi olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye – AB gümrük birliğinin oluşturulmasına kronolojik olarak bakacak olursak; 1957 tarihli Roma Antlaşması’ndan itibaren bir seyir içerisinde irdelemek gerekecektir. Roma Antlaşması’na kısaca değinelim:

Roma Antlaşması; sonradan düzenlenen birçok antlaşmanın da temel dayanağı olup bugünkü Avrupa Birliği’nin oluşumuna etken olan bir antlaşmadır. 1957’de halihazırda bulunan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT)’na Roma Antlaşması’nın imzalandığı gün ek antlaşmalar da yapılmış ve EURATOM (Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu) kurulup, AKÇT’ye de 2 yeni üye atanmıştır. Bugün yapılmış olan antlaşmalar da ek antlaşmalar dâhil, tümü Roma Antlaşması olarak kabul edilmiştir. Temelde 01.01.1958 tarihinde yürürlüğe giren ve Avrupa Ekonomik Topluluğu’nu (AET) oluşturan antlaşmadır. Bu kurum Roma Antlaşması’nın düzenleyici diğer antlaşmalar kapsamında AB’nin “European Community” adıyla anılan ana kurumlarından biri olmaktadır. European Community ise Avrupa Topluluğu anlamına gelmektedir ve bu isim değişikliği de düzenleyici antlaşmalardan Maastricht Antlaşması ile düzenlenmiştir. AET (European Community) kurulum amacıyla Roma Antlaşması’nın gelecekteki Avrupa Birliği için “ekonomik” yönünü düzenleyen kurum olarak var olmuştur.

Türkiye-AB gümrük birliğinin oluşturulması ise; Türkiye’nin Roma Antlaşması sonrası 1959

tarihinde resmen AB'ye üyelik için başvurusunun ardından aşamalı olmak üzere planlanmış ve önceliğin ekonomik gelişme olduğu bir sistematik üzerine başlatılmıştır. Bu durum 1963 tarihli Ankara Antlaşması'na dayanmaktadır. Bu antlaşmanın nihai amacı Gümrük Birliği'nin tamamlanmasıdır.

Ankara Antlaşması'nın öngörmüş olduğu aşamalı süreçler dâhilinde 01.01.1973 tarihli Katma Protokol sonrasında Gümrük Birliği hukuki sürece girmiştir. Gümrük Birliği'nin tamamlanması ve sürdürülmesi için düzenlenen "Gümrük Birliği Kararı" Türkiye - AET Ortaklık Konseyi'nin 06.03.1995 tarihli toplantısında kabul edilmiştir. 01.01.1996 tarih itibarıyla de tesis edilmiş sayılmaktadır.

Gümrük Birliği'nin İşleyişini Düzenleyen 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı:

Bu karara ilişkin belirlenen hususlardan bazıları genel olarak;

1- Malların Serbest Dolaşımı ve Ticaret Politikası:

Bu bölümde; Gümrük vergileri ve eş etkili vergilerin kaldırılması, miktar kısıtlamaları ve eş etkili tedbirlerin kaldırılması, ticaret politikası, ortak gümrük tarifesi ve tercihli tarife politikaları, AT'nu kuran anlaşmanın II sayılı ekinde yer almayan işlenmiş tarım ürünleri ele alınmıştır.

2- Tarım Ürünleri:

Tarım ürünleri başlığında, ilgili madde gayriresmi çeviride aynen şu şekildedir.

Madde 23

1- Türkiye, politikasını, tarım ürünlerinin serbest dolaşımını sağlamak için gerekli olan ortak tarım politikası tedbirlerini benimseyecek biçimde uyumlaştıracaktır. Türkiye, bu doğrultuda alınan kararları Topluluğa bildirecektir.

2- Topluluk, tarım politikasını geliştirirken mümkün olduğu ölçüde Türk tarımının çıkarlarını göz önünde bulunduracak ve ilgili Komisyon önerileri ile bu öneriler temel alınarak benimsenen kararlar konusunda Türkiye'ye bilgi verecektir.

3- Gümrük Hükümleri:

"Gümrük İşbirliği Komitesi" belirlenen gümrük uygulamalarından sorumludur.

Türkiye'nin mevzuata tâbi uygulama tedbirleri ise; taklit malların serbest dolaşıma sokulmasını yasaklayıcı tedbirleri uygulaması ve kontrolünün sağlanması, Gümrük Muafiyeti Vergisi'ni düzenleyen yönetmelik hükümleri uygulaması, Ortak gümrük tarifesinin, topluluğa ithal edilen bazı tekstil ürünleri menşe belgeleri ve kabulü.

4- Yasaların Yakınlaştırılması:

Bölüm 1:

Fikri, Sınai ve Ticari Mülkiyetin Korunması

Bölüm 2:

Rekabet

> Gümrük Birliği'nin Rekabet Kuralları

> Mevzuatın Yakınlaştırılması

Bölüm 3:

Ticari Korunma Araçları

Bölüm 4:

Kamu Alımları

Bölüm 5:

Doğrudan Vergilendirme, Dolaylı Vergilendirme

5- Kurumsal Hükümler:

Bölüm 1:

AT-Türkiye Gümrük Birliği Ortak Komitesi: Gümrük Birliği'nin düzgün işleyişini teminen görüş sağlayan komitedir.

Bölüm 2:

Danışma ve Karar Usulleri der ki;

Gümrük Birliği'nin işleyişi ile ilgili doğrudan ilintili Türk mevzuatı, Topluluk mevzuatına mümkün olduğunca uyumlu hale getirilecektir.

Bölüm 3:

Uyuşmazlıkların Çözümü

Bölüm 4:

Korunma Tedbirleri

5- Ve Genel ve Nihai Hükümler:

Yürürlüğe giriş ve Yorum olmak üzere;

Yorum: Madde 64

Bu Karar hükümleri, Avrupa Topluluğunu kuran Antlaşma hükümlerine esas yönünden benzerlik taşıdıkları ölçüde, uygulamaları ve Gümrük Birliği kapsamında yer alan mallara tatbik edilmeleri amacıyla, Avrupa Toplulukları Adalet Divanı'nın ilgili kararlarına uygun olarak yorumlanır.

"Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasında oluşturulan Gümrük Birliği'nin uygulanmasına ilişkin esaslar hakkında karar" ise 28.09.2006 tarihli ve 26303 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Tesis edilmiş Gümrük Birliği sistematığına uygun serbest ticaret ve ilgili belge ve dokümanlar da dahil olmak üzere, kapsamlı bir karar olarak karşımıza çıkmaktadır. Eşya ticaretinde kullanılan dolaşım sertifika ve belgelerinin düzenlenme, içerik kapsamlarının da detayları bulunan kararda A.TR Dolaşım Belgesi'nin önemi ilk etapta karşımıza çıkmaktadır. Belgelerin düzenlenmesi, doldurulması ve/veya onaylanması hâlleri ise Gümrük İdaresi veya Müsteşarlıkça yetkilendirilen şahıs / kurumlarca yapılabilir. İlgili kararda bu bilgi açık olarak verilmektedir. Eşyanın dolaşımı ve serbest ticareti söz konusu olduğundan uygulama esaslarında A.TR dolaşım belgesinin tüm detayları açıkça belirtilmiştir. Kabaca, A.TR dolaşım belgesi; bir eşyanın serbest dolaşımında olduğunu kanıtlayan belgedir.

Diğer detayların da uygulama esasları ve prosedürleri karar kapsamında açıkça belirtilmiştir.

Hariçte İşleme Rejimi: Serbest dolaşımdaki eşyanın Türkiye-Avrupa Topluluğu gümrük bölgesinden üçüncü ülkelere işlenmek üzere ihracını ve gümrük vergilerinden muaf tutulması yoluyla işlem sonrası tekrar serbest dolaşıma girmesini ifade eder. Bu dolaşım esnasında işlenen ürünün ilgili gümrük bölgelerine başka noktalardan giriş veya çıkışı ifade eden kavram ise **"Üçgen Trafik"** kavramıdır. INF 2 belgesi düzenlenerek kayda girilir.

Türkiye - Avrupa Topluluğu Gümrük Birliği, işlenmiş sanayi ürünleri ve tarım ürünlerini kapsamaktadır. Uluslararası ekonomik entegrasyon süreçlerinde atlanılmaması gereken önemli bir nokta vardır ki; gelişmiş ülkeler geliştirmekte olan ülkelere oran orantıda daha çok kazanım sağlamaktadır ve tabir yerinde olursa; kaymak yemektir. Avrupa Topluluğu için bakacak olduğumuzda; Türkiye'nin üretim potansiyeli ciddi anlamda kaliteli olup, Avrupa'dan hem daha iyi hem de daha maliyet avantajlıdır. Bu bağlamda hem Avrupa'nın Türk kalite ve standartlarına ulaşma çabası için emek harcaması zorunluluğu ortadan otomatikman kalkmaktadır, hem de üretim maliyetleri açısından dezavantaj sorunu doğmamaktadır. Avrupa'nın pazarlama stratejilerinden en önemlisi; marka ve markalaşma kavramlarını zamanında benimsemesidir. Bu çerçevede, fason olarak üretilen ürünler halk tabiri ile "etiketine bedel ödeme" sisteminde işin kaymağını yeme standardına ulaşmıştır.

Gelişmekte olan ülkeler için de kendi markalarını üretme olgusu yerleşemedikçe, gelişmiş ülkelere fason üretim tadında üretim yapmaları kaçınılmaz olacaktır. Genel çerçevede bakıldığında bu durumda bir sorun yok. Dış ticaret teorileri açısından bakıldığında, ülke ekonomisine katkısı açık, ancak markalaşma, inovasyon ve insan kaynakları gibi kavramların önemine varamadığımızda işin kaymağını çok bekleriz gibi görünüyor. Çin Halk Cumhuriyeti örneğine baktığımızda; kısa süre içerisinde altyapı ve Ar-Ge yatırımlarını desteklemesi ile birçok önemli ticari başarıya imza atmıştır. Üretmedikleri herhangi bir eşyanın neredeyse olmadığını görüyoruz. İlk etapta çoğu kesimin hataya düştüğü bir durum vardı: "Uzakdoğu'nun taklit üretimi baki kalacaktır" görüşü... Görüyoruz ki bu söylemler çok geçmeden çürütülmüştür. Baktığımızda uçak bile üretilmiştir. Güney Kore, Tayvan, Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan gibi ülkeler üretim kapasite ve başarıları ile dudak uçuklatmaktadır. Daha önceki yazılarımda da örneğini vermiştim. Örneğin Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet elinde ve

özelleştirmemeye (özellikle yabancılaştırma yoluyla özelleştirmeye karşı tutulmak üzere) yönelik bir otomobil şirketi kurmaya, otomobil üretmeye çalışması çok da uzak veya ütöpik bir örnek değildir. Keza başka uluslararası markaların otomobillerini de kalitede Türkiye'nin daha iyi üretebildiğini biliyoruz. Yetkin bireylerin istihdam edilmesi ve iş başarısını yakalamak için Türk çalışanlarının da ciddi azmi mevcuttur.

KAYNAKÇA:

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Türkiye-AB Gümrük Birliği, Wikipedia.org 'dan iktibas edilen bilgiler – Avrupa Topluluğu, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği - Gümrük Birliğinin İşleyişini Düzenleyen 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı: Türkçe Gayri-resmi format, (Resmi Gazete Tarihi: 28.09.2006 Sayı: 26303) – Gumrukbirligi.com, T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı.

iletisim@PolitikaDergisi.com

Yorumlar

- [Ekonomi - Finans](#) [2]
- [Eko-Politik](#) [3]

Kaynak URL (20/04/2024 - 00:15 tarihinde yazdırıldı):

<http://www.politikadergisi.com/makale/gumruk-birligi-turkiye%E2%80%94avrupa-toplulugu-gumruk-birligi>

Bağlantılar:

- [1] <http://www.politikadergisi.com/pd-uye/timur-veysel-dogruok>
[2] <http://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ekonomi-finans>
[3] <http://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/eko-politik>